

Има неких занимљивих контрадикција у вези с Европском унијом. На једној страни, изгледа као да свака земља из бившег совјетског блока и бивше Југославије невероватно жели да јој се придружи. Та жеља је толико јака да су оне вољне да се одрекну доброг дела своје суверене власти и предузму озбиљне реформе бирократије у свим деловима своје владајуће структуре да би то постигле. Лако је видети зашто: њен економски раст, слобода кретања и трговине и добри суседски односи импресивни су још од њеног оснивања.

На другој страни, изгледа да гласачи у старијим земљама-чланицама - у ретким приликама кад им се уопште да шанса да изразе своје мишљење - стално одбијају сваку иницијативу која долази из ЕУ, од Устава до различитих уговора. Последња је то учинила Ирска, једина од две земље која је својим бирачима дала шансу да путем референдума кажу шта мисле о најновијим суштинским променама о томе како треба управљати ЕУ и њеним структурама. Пре тога, Француска и Холандија, две чланице ЕУ које су и њени оснивачи, шокирале су све одбивши на референдумима предложени Устав ЕУ. У већини земаља-чланица анкете стално приказују снажна осећања против ЕУ.

Ирско одбијање Лисабонског уговора подсећа на стару изреку која каже "то је стварна криза... али није озбиљна!". Према очекивањима, медији су у почетку били пуни наслова по којима је "ЕУ у хаосу" и с "неизвесном будућношћу". На површини, то изгледа прилично тачно, пошто сваки уговор треба да ратификују све чланице пре него што ступи на снагу. У теорији је зато читав процес ударио у огромну препреку. Али подједнако предвидљива била је реакција старих еврократа: процес ће се наставити и биће пронађен "заобилазни пут" око овог "проблема". Осим тога, живот се у ЕУ и с постојећим структурама и прописима наставља нормално. У ствари, већина људи у ЕУ вероватно није ни приметила читаву ову збрку или о њој има само нејасну представу.

Шта се догађа? Аналитичари дају најразличитије врсте одговора: Гласачи само изражавају гнев због унутрашње ситуације у својој земљи; економија је у лошем стању; незапосленост је сувише висока; уговори/устав су превише нејасни и мало схваћени итд. Све горе поменуто може бити савршено тачно, али прави се одговор може наћи у фудбалским мечевима на Еуро 2008. На читавом континенту земље су се прво такмичиле

за право да се такмиче на Еуро 2008. а сада да освоје титулу шампиона. Десетине хиљада фанатичних присталица појединих тимова путовале су у места где су играли њихови тимови да их подрже. То је напросто дивно гледати. Види се национални понос у његовом најбољем смислу. За кратак период времена, грађани неке земље нису подељени политиком, социјално-економским статусом или етницитетом. Уједињени су у подржавању свог националног тима. Поносни су на своју земљу. Тачка.

Оно што бирократи у Бриселу константно не успевају да схвате или намерно игноришу јесте важност овог осећања националног поноса и суверенитета. Нескривени план оних који руководе процесом ЕУ је да створе виртуелне сједињене државе Европе где ће моћ у повећаној мери бити централизована у Бриселу. ЕУ стално наставља да крњи национални суверенитет и власт. То је и разумљиво пошто ће то заједнички дати земљама-чланицама знатно више моћи и утицаја него што их имају одвојено. Многи у Сједињеним Државама, на пример, поздравили би овакав развој пошто у уједињеној Европи виде све важнијег савезника у сложенем свету у коме бројне ауторитарне владе не деле наше погледе о демократији.

Цена стварања оваквог моћнијег центра, међутим, јесте у разблажавању суверенитета и значаја појединих земаља-чланица до нивоа где они губе много свог значења. Та елита такође зна да преовлађујућа већина грађана у земљама чланицама све мање одобрава овај пут. Одговор на то није био поштен. Уместо да се директно суочи с овим проблемом и успостави стварни дијалог са својим грађанима, елита стално (неки би рекли недемократски) "заобилази" просечног гласача користећи пригодан - и далеко пријемчивији - процес парламентарног одобравања.

Управо као реакција на овакав приступ и губитак суверенитета стално се јавља да гласачи одбијају иницијативе ЕУ. Људи желе више националне контроле над догађајима и сопственим животима. Један преглед показује да сада 85 одсто свих нових закона у блоку ЕУ долази из Брисела. Нови Уговор елиминисао би потребу да се о многим питањима постигне консенсус, што би значило да се земљама могу наметнути закони против њихове воље. Судски процеси у ЕУ већ сада могу да доносе одлуке којима се одбијају локалне пресуде и акције.

Број гласача у било којој земљи који би стварно желели да напусте Европску унију није велики. Она им се допада због слободе путовања, заједничке валуте, лакше трговине и чињенице да је значајно смањила или елиминисала могућности сукоба између чланица. Али у исто време, они желе да задрже сопствени суверенитет. И кад год се гласачима да стварна шанса, они своје фрустрације и одбијање показују гласајући против нових

иницијатива.

Еврократи сада брину да би ирско одбијање Уговора могло имати негативни утицај на даље проширење. Француски председник Саркози посебно је упозорио на ту могућност. Они охрабрују остатак земаља-чланица да наставе процес ратификације уговора како би се Ирска суочила с исходом 25:1. Неки горко осуђују Ирску "незахвалност" пошто је финансијска подршка ЕУ омогућила Ирској да од европског сирочета постане нето контрибутор Уније и оствари снажан економски раст. Неки рачунају да ће у неком будућем времену Ирска "изабрати" да одржи још један референдум и да ирским бирачима треба јасно ставити до знања да ће ако резултат буде још једно "не" то значити потпуни излазак из ЕУ.

Тужна ствар је да апсолутно ниједан европски политичар није вољан да разговара о овом јазу између тежњи европске политичке елите и грађана земаља-чланица. Поред тога, нико не жели да се бави чињеницом да се грађанима рутински ускраћује право да директно искажу своја мишљења путем референдума. Читав овај проблем и даље се свесно игнорише. Све док је то случај, ситуација ће постајати само још гора. Јер, трик с коришћењем парламената да се избегне стварно консултовање грађана сада се нашироко схвата у својој суштини: то је начин да се процес креће напред у правцу у којем већина грађана ЕУ заиста не жели да иде.

(Данас)